

Spiritual and moral education of children in the family and in schools provided for the following of the rigid canons. Educational process in the Cossack brotherhood was realized with clear requirements. Among the traditional forms of spiritual and moral education there was the blessed ordinance, the sacrament of confession and edification in the Christian law implementation. Also there was the observance of the chivalry code, donations, physical and moral hardening.

Key words: *spiritual and moral education, school, child, tradition, family, faith.*

Дата надходження статті: «26» березня 2013 р.

УДК 371.134:930 (045)

Г.С.ГАМРЕЦЬКА,

кандидат філософських наук, доцент

(м.Хмельницький)

Гене́за проблеми історіософської підготовки майбутнього вчителя

У статті розглянуто вплив соціально-політичних факторів на формування сутності та функціональних можливостей історіософської підготовки майбутнього учителя на різних етапах розвитку українського суспільства у ХХ ст. Акцентовано увагу на необхідності врахування досвіду попередніх десятиріч, що є необхідною умовою реалізації завдань історіософської підготовки вчителя сучасної національної школи. Визначено актуальність для сучасних умов особистісно-ціннісного підходу у викладанні історичного матеріалу, який знайшов відображення у навчальних програмах, підручниках та методичних підходах за часи національно-демократичної революції. Зроблено висновок про необхідність методологічної переорієнтації історіософської компоненти у змісті педагогічної освіти, що сприятиме формуванню вчителя новітньої світоглядної та моральної культури.

Ключові слова: *педагогічна освіта, історіософська підготовка, соціально-політичні фактори.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Для системи педагогічної освіти завжди була важливою її гуманітарна складова – предмети, що несуть і формують знання про людину і суспільство, історію і культуру, моральні цінності тощо. Адже саме гуманітарний блок освіти (історія, культурологія, філософсько-соціологічні, літературознавчі науки) забезпечують умови для формування світогляду, ціннісних орієнтацій, загальної культури і морально-громадської позиції особистості. Тому включення предметів суспільствознавчого циклу у зміст педагогічної освіти мало місце на різних етапах підготовки педагогічних кадрів в Україні. Проте сутність та функціональні можливості світоглядної підготовки майбутнього педагога різнилися в залежності від соціального замовлення, яке визначалося різними соціально-політичними факторами.

Аналіз досліджень і публікацій... У 20-30-ті рр. ХХ ст. перші спроби сформулювати вимоги до вчителя з погляду не лише професійно-педагогічних, але й соціально значимих властивостей його особистості пов'язані з іменами С.Гусєва, С.Іванова, А.Макаренка, М.Рубінштейна, М.Соколова, С.Фрідмана. Місце світоглядної компоненти в системі професійної підготовки вчителя періоду національно-демократичної революції (1917-1921 рр.) вивчали сучасні дослідники А.Булда, О.Завальнюк, Ю.Телячий. Значний інтерес мають праці вчених, які торкаються питання про місце світоглядної підготовки в системі педагогічної освіти на сучасному етапі. Серед них – І.Підласий, О.Сухомлинська, С.Трипольська, Л.Хомич. Проблеми філософсько-методологічного забезпечення формування професійної свідомості молодого фахівця торкається Ю.Афанасьєв.

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є висвітлення впливу соціально-політичних факторів на соціальне замовлення щодо світоглядної підготовки майбутнього педагога початкової ланки освіти на різних етапах історії українського суспільства у ХХ ст.

Виклад основного матеріалу... Історіософська підготовка майбутнього вчителя є важливою складовою його соціогуманітарної освіти. Під історіософською підготовкою ми розуміємо процес освоєння та осягнення майбутніми вчителями тенденцій розвитку історичної дійсності, формування соціальної самоідентичності, залучення їх до системи цінностей, норм і відносин суспільства, формування певних соціальних якостей як компонент професійного потенціалу педагогів.

Потреба у філософському осмисленні гуманітарних, соціокультурних засад професійної підготовки молодих фахівців на сучасному етапі зумовлює необхідність врахування досвіду попередніх десятиріч, що є необхідною умовою реалізації завдань історіософської підготовки вчителя національної школи. Особливий інтерес становить період національно-демократичної революції (1917–1921 рр.), досвід якого при уважнішому вивченні може стати вагомим підґрунтям для визначення змісту історичної пропедевтики в сучасній початковій школі, а відтак –

врахований в педагогічних навчальних закладах в контексті історіософської підготовки майбутнього вчителя.

Доба визвольних змагань була позначена істотними зрушеннями в педагогічній думці і в організаційних заходах, спрямованих на створення національної школи, удосконалення системи професійної підготовки вчителя. В результаті напруженої праці великої кількості українських педагогів та активної участі товариша міністра освіти УНР П.Холодного у вересні 1919 р. був створений «Проект Єдиної школи на Україні». У відповідності до проекту діти навчалися за такими ступенями: нижча початкова школа (1-4 класи); вища початкова школа (5-8 класи); середня школа (9-12 класи).

Аналіз навчальних планів початкової школи свідчить, що діти мали вивчати пропедевтичний курс історії України обсягом 4-6 годин на тиждень у 3-4 класах [5, с.2]. У 1918 р. міністр освіти в уряді УНР Григор'єв-Наш опублікував підручник «Історія України в народних думках та піснях» з детальними рекомендаціями вчителям «Про навчання дітей рідної історії». Він націлював викладачів на те, щоб «дітей своїх змалку виховувати з ясним і певним національним поглядом, ми морально зобов'язані подбати, щоб діти наші...знали, що і в них є певна родина, що вони члени певної нації, яка так само, як і інші; що має й такі цінності, яких інші не мають» [3, с.7]. Методика кожного заняття, вважав міністр, теж повинна бути проникнута особистісно-ціннісним підходом, і тому історію «треба викладати так, щоб дитина з самого початку й до самого кінця курсу відчувала, що вчить вона не про когось, а про себе, про своїх батьків, дідів, прадідів, про свій рід» [3, с.9].

Саме ці ідеї знайшли відображення в пояснювальній записці та змісті програми з історії: «Через історію повинно бути виплекане в дітях розуміння зв'язку між сучасним життям і минулим, щоб дитина відчувала культурний зв'язок з життям тих людей, що раніш жили в краї. Історія ж поруч з рідною мовою вкладе й зміст в національне почуття дитини» [5, с.15]. Актуальними для сучасних умов залишаються деякі методичні підходи щодо викладання історичного матеріалу в початкових класах: необхідність ознайомлення дітей з історією явищ та речей, що оточують дитину (вогонь та його вжиток, знаряддя, якими людина добувала їжу); важливість порівняння минулого з сучасним; значення використання історичної карти, художніх малюнків, літературних творів, екскурсій у формуванні історичних знань, які «розбудять свідомість національного походження» [5, с.53].

Отже, в реформованій школі, в тому числі початковій її ланці, історичній освіті відводилось належне місце в справі виховання національної самосвідомості підростаючого покоління. Для забезпечення функціонування школи, вирішення питань національного виховання і навчання потрібна була певна система професійної підготовки педагогічних кадрів. У цей період підготовку вчительських кадрів забезпечували педагогічні курси, учительські семінарії та учительські інститути. У системі професійної підготовки вчителя початкових класів чільне місце займала історіософська компонента. Як зазначає А.Булда, на учительських курсах, організованих з метою підготовки вчителів для початкових шкіл улітку 1918 р., поряд з іншими дисциплінами, такими як українська мова, географія, школознавство, викладалась і історія України обсягом 25 годин [2, с.3]. Двадцятип'ятигодинний курс історії України, який викладали лектори перед вчителями початкових класів, мав на меті дати слухачам загальне уявлення про історію України. Цей курс не міг бути епізодичним, чи націленим на висвітлення якоїсь конкретної доби, скажімо, історії української державності, чи щось інше, адже в такому випадку він не давав можливості слухачам розібратися в загальноісторичному процесі, у важливих проблемах сучасної історії. На думку більшості лекторів, курс історії України повинен бути систематичним та пропедевтичним. В системній, але разом з тим в доступній формі, необхідно було дати загальний огляд самих процесів (політичного, економічного, громадського, культурного), що були характерні для кожної доби. Викладалась історія України та всесвітня історія і в учительських семінаріях, що певною мірою забезпечувало фахову підготовку вчителя до викладання історії в початковій школі. Так, в Циркулярному розпорядженні Міністерства Народної Освіти про плани навчання в учительських семінаріях від 15 серпня 1918 р. вказується на те, що початкова школа потребує особливої уваги. Підготовка до викладання історії забезпечувалася такими обов'язковими предметами, як всесвітня історія та історія України з методикою її викладання. На вивчення всесвітньої історії відводилось 6 годин, на історію України з методикою – 5 годин на тиждень. Поряд з цим, для підготовки вчителя до викладання історії вводилися в навчальні плани практичні уроки з історії (1 година на тиждень). Методика викладання історії вивчалась в 3 класі семінарії [2, с.4]. В пояснювальній записці до програми з історії зазначалося, що в початковій школі «навчання рідної історії ведеться без підручника шляхом бесід, колективного читання, ознайомлення з народними поетичними творами та драматизацією їх» [5, с.53]. Тому в документах того часу не знаходимо

матеріалів про забезпечення підручниками навчання історії в початковій ланці загальноосвітньої школи.

Таким чином, на основі стислого аналізу наукового фонду з питань історичної освіти періоду національно-демократичної революції ми дійшли висновку, що цей досвід при уважнішому його вивченні може стати вагомим підґрунтям для визначення змісту історичної пропедевтики в сучасній початковій школі, а відтак – врахований в педагогічних навчальних закладах в контексті історіософської підготовки майбутнього вчителя. Зокрема, на нашу думку, актуальними для сучасних умов залишаються особистісно-ціннісний підхід і принцип «повсякденності» у викладанні історичного матеріалу, що знайшли відображення у навчальних програмах, підручниках та методичних підходах у роки національної революції.

Під час утвердження в Україні радянської влади у травні 1919 р. при Народному комісаріаті освіти України створено комісію для реформування вчительських інститутів, семінарій і короткочасних педагогічних курсів. 20 липня 1920 р. прийнято постанову Наркомосу УСРР «Про перебудову педагогічної освіти в республіці», яка передбачала соціальне реформування школи, що було спрямоване на підпорядкування її завданням комуністичного виховання. Учительські семінарії були реорганізовані у трирічні вищі педагогічні школи. У них готували працівників соціального виховання, дошкільних закладів, учителів початкових класів, які повинні були мати навички політосвітньої роботи з дорослими. Організуючи діяльність трирічних педагогічних курсів, перебудовували зміст, форми і методи навчально-виховної роботи, створювали нові навчальні плани і програми, окремі підручники і навчальні посібники. Почали запроваджувати вивчення конституції, політекономії, соціології та інших предметів. Згідно з новим навчальним планом, затвердженим Наркомосом УСРР 1920 р., окремим педагогічним курсам дозволялося складати свої плани, не порушуючи загальних принципів. На цих курсах створювалися підготовчі відділення, тому навчання тривало чотири роки. Тут більше часу відводили для вивчення суспільних дисциплін, зокрема конституції, політекономії, соціології. У свідомість майбутніх учителів початкових класів втлумачувалося «найпередовіше марксистсько-ленінське вчення». Саме таким чином можна визначити головну мету історіософської підготовки педагогів на даному етапі, яка була незмінною і протягом наступних десятиріч.

У складний і суперечливий для України період соціально-економічного і політичного життя за умов непу (1921-1927 рр.) формується єдина для всіх республік СРСР система педагогічної освіти. Для поліпшення підготовки вчителів початкової школи і початкових класів семирічної трудової школи у 1921-1922 навчальному році педагогічні курси були реорганізовані в трирічні вищі педагогічні курси, які з 1925 р. перейменували в педагогічні технікуми. У навчальних планах педагогічних технікумів, затверджених у 1925 р., перевага надавалась вивченню суспільних дисциплін (на вивчення предметів педагогічного циклу відводилося 30%).

Ситуація змінилася на початку 30-х років, коли було затверджено нові навчальні плани підготовки вчителів початкової школи. У цих планах більш ніж удвічі зменшувалася кількість годин на вивчення загальноосвітніх предметів, у тому числі дисциплін суспільствознавчого циклу. У партійно-урядових постановках 30-х років переглянуто функції і завдання вчителя. Його визнано довіреною особою партії, її помічником у навчанні і вихованні молоді. Не дивлячись на скорочення кількості годин на вивчення суспільних дисциплін, зміст і методика їх викладання в педагогічних навчальних закладах були спрямовані на забезпечення підготовки саме такого вчителя – «гвинтика», провідника ідей партійної номенклатури, яка обмежувала самостійність педагога докладно розробленими нормативними документами, що регламентували зміст, форми і методи його професійної діяльності.

У теоретичних дослідженнях педагогів 20-30-х рр. високі вимоги до особистості вчителя обумовлювалися соціальною значимістю педагогічної діяльності. Зокрема, С.Фрідман розробив своєрідний еталон педагогічної професії, тобто професіограму вчителя. Методологічною основою цієї розробки була концепція народного вчителя в створенні нової школи, згідно з якою кваліфікація педагога визначається трьома основними ознаками: психофізіологічною та соціальною придатністю, освітою і стажем [9, с.120]. Причому соціальна придатність, на думку С.Фрідмана, мала вирішальне значення. Зміст історичної освіти майбутнього фахівця був підпорядкований завданню формування «соціально придатного» педагога. Історична наука відображала історичний процес з позицій єдино правильного (формаційного) підходу. Інші підходи визнавалися шкідливими і ненауковими.

Так, академік О.Тюменев звинувачував представників баденської школи неокантіанства В.Віндельбанда і Г.Ріккєрта в підпорядкуванні історії – філософії, перетворенні історичної науки в служницю ідеалістичної філософії. Спроби істориків (філософів історії) створювати систему цінностей було названо «задачею відшукування квадратури кола, перетворення історії в надісторію». Філософія історії була звинувачена академіком і в інших «гріхах»: в «остаточному

відриві теорії від практики», в «перетворенні історії в галузь чистого споглядання», в «крайньому суб'єктивізмі» [8].

З початку 30-х рр. розвиток історичної науки відбувався на методологічній основі спрощеного, вульгаризованого марксизму, який зімкнувся з позитивізмом, здатним заземлюватися на емпіричному, конкретному, на економічних чинниках. Серед істориків поширеним стало уявлення про закони історичного розвитку як динамічні закони однозначної детермінації. Відповідно до цих вихідних методологічних установок історичні події розглядалися як об'єктивно однозначна, лінійно детермінована і незалежна від способів інтерпретації схема, а навчальний курс подавався так, наче він спирається на єдино істинний погляд на історичний процес. Унітарний характер історичного знання гомогенізував суспільство, забезпечував необхідним змістом тоталітарну ідеологію. У такому середовищі формувалася і професійно зростала особистість педагога.

На зміст і цілі історіософської підготовки педагога не вплинули заходи з підвищення якості підготовки вчителів для загальноосвітніх шкіл, які запроваджувалися за умов десталінізації (1956-1964 рр.). Аналогічною залишалась ситуація і в період загострення загальної кризи радянської системи (1965-1985 рр.). Хоча народна освіта перебувала в стані постійного експерименту, історіософська підготовка майбутнього вчителя мала, як і в попередні роки, ідейно-політичне спрямування і здійснювалася у відриві від традицій вітчизняної історії та методики, від світової науки. Викладання суспільних дисциплін здійснювалось на основі підручників, які успадкували структуру, схеми та логіку сталінського «Короткого курсу історії ВКП (б)» і практично не вчили діалектичному, науковому розумінню історичного розвитку, не відображали всього його багатства, різносторонності, багатоваріантності та альтернативності. Зокрема підручник «Суспільствознавство», котрий містив у собі низку декларативних, бездоказових положень, був розрахований на заучування, а не на осмислення, що, в свою чергу, викликало відразу до філософії не в одного покоління старшокласників та студентів ВНЗ.

Формаційний підхід, на якому будовався зміст історичної освіти, виявлявся і у періодизації історії, за якою «революція є локомотивом історії», і у такій добірці фактичного матеріалу, щоб студенти могли чітко усвідомити марксистські закони розвитку суспільства. Навчальний матеріал подавався з партійно-класових позицій, що відбивалось не тільки у відповідних висновках і оцінках подій, а й в непрямих проявах ставлення до подій, явищ і осіб за допомогою художніх засобів (епітетів, порівнянь). Для підтвердження виведених у підручниках закономірностей добирався комплекс історичних джерел з обов'язковим використанням робіт класиків марксизму-ленінізму (від посилань на думки, цитування до конспектування).

Ідеологічного забарвлення в історичній освіті у радянські часи набули й методичні прийоми, форми навчальних занять. Як виявлення високого професіоналізму оцінювались рольові уроки на кшталт «суд історії», «прес-конференція», «урок-інтерв'ю». Змістом таких занять була дискусія з метою доведення і чергового ствердження цінностей, які суспільство сповідує, не вступаючи в конфлікт з панівною ідеологією. Студенти (учні) виконували як позитивні, так і негативні ролі. Вони, безумовно, набували знань, вчилися створювати план-сценарій і діяти за ним відповідно до регламенту. Але, як зазначає В.Сотніченко, мета такої форми навчання була детермінована політичною системою і спрямована на захист, відстоювання і звеличення тільки її цінностей [7, с.31].

Про використання суспільствознавчих наук для апологетизації тоталітарної системи свідчить також стан філософії історії, яка як світоглядне утворення і як галузь пізнання залишалася в радянській Україні поза увагою дослідників та освітян і тлумачилася з ортодоксальних позицій як донаукова спекулятивна галузь знань про розвиток людського суспільства. А отже, і формування образу історії як компоненти світогляду особистості відбувалося «у світлі наукового розуміння історії». Зокрема, в радянські часи дуже рідко і слабо висвітлювалося питання про сенс історії. Здебільшого воно взагалі обминалось як щось само собою зрозуміле, оскільки формаційний еталон прогресу негласно проводив ідею про комуністичний устрій майбутнього суспільства, який і розумівся як реальне втілення смислу і життєдіяльності суспільства та життєдіяльності особи. Сенс історії витіснявся з минулого і теперішнього в майбутнє, завдяки чому світовідчуття, світогляд конкретних індивідів, які живуть саме у теперішньому, набували особливого змісту. Зв'язок між минулим, теперішнім і майбутнім подавався у досить своєрідному, перевернутому вигляді: теперішнє практично не мало смислу поза майбутніми ідеалами, деколи воно просто втрачало зміст, але у кожному випадку мало досить специфічний зв'язок з минулим. Багато чого з цього минулого перевернувалося, піддавалося інтерпретації та фальсифікувалося. Специфічне бачення сенсу історії позначалося на формуванні світогляду кожної конкретної особистості. Ідеологія, яка панувала в СРСР, мала есхатологічно-прогресистську природу, що знаходило відображення у змісті програм дисциплін суспільствознавчого напрямку у навчальних закладах.

У радянському суспільствознавстві мало місце масове знеособлення історичного процесу, де проста людина з її світобаченням, переживаннями, вірою, системою цінностей і моральних суджень не лише випадала з поля зору суспільствознавчих наук, а й взагалі виключалась як об'єкт дослідження. Як пише відомий історик А.Гуревич, звичка бачити безпосереднього виробника «зі спини», зігнути над плугом або верстатом, заважала історика заглянути цій людині в обличчя і поцікавитися її думками, почуттями, віруваннями, настроями, її поглядами на природний і соціальний світ і, зрештою, на самого себе [4, с.62]. Подібний підхід до історії був відображений в підручниках та посібниках того часу.

Отже, протягом семи десятиріч основним змістом історіософської підготовки фахівця було трактування в наперед заданому ключі догматизованого марксизму. Аналіз евристичних можливостей і перспектив різноманітних парадигм філософсько-історичної думки був відсутній. За умов жорсткої ідеологізації та панування догматично-самовпевненої версії «безмежного прогресу» викладачі суспільних дисциплін були позбавлені можливості формувати у майбутніх педагогів власну оцінку історичних подій, бачення багатомірності та поліваріантності історичного процесу.

Політичні зрушення в нашій країні після 1991 р., відмова від ідеологічного диктату старої системи створили непросту, суперечливу ситуацію не лише в політиці та економіці, а й в освіті. З одного боку, відкрився вільний шлях до творчого розвитку національної освіти в усьому розмаїтті її інноваційних виявів, з іншого боку, досить відчутно постала проблема втрати системної цілісності донедавна ще досить стрункої структури навчально-виховного комплексу. Освітня система в Україні, за словами Ю.Афанасьєва, здобувши жадану волю, втратила відчуття напрямку та метапедагогічні орієнтири, а разом з ними і динаміку руху [1, с.192]. Пошуки цих орієнтирів виявилися нелегкою справою. За роки незалежності у складних соціально-економічних умовах розвитку суспільства відбулися істотні зміни в структурі і змісті середньої та вищої педагогічної освіти. Ці зміни торкнулися і досліджуваного нами аспекту. Однак залишається невирішеною низка істотних проблем, які потребують філософського осмислення і практичного розв'язання. Серед них – проблема історіософської підготовки фахівця. Зокрема, продовжується культивування лінійного мислення відповідним змістом навчальних предметів і стилем підручників, які можна оцінювати як зібрання готових істин, що є зручним для роботи викладача, а не для сприйняття студентами. Вадою сучасних навчальних програм є недостатня «населеність» людьми, що є свідченням слабкої уваги до конкретних людей, життя яких повне повчальних фактів. Реконструюванням в основному політичного зрізу історії хибують також сучасні підручники. Як зазначає В.Смолій, те, що складає саме життя людини, відсутнє на сторінках наших книг і підручників. Проте, пише вчений, зміст історії є «...далеко не повним без присутності у ній людини з її запитами та інтересами, думками, віруваннями, страхами, сподіваннями, приватним життям і життям у колективі» [6, с.7]. У вищій педагогічній школі має місце тенденція до не виправдано вузької спеціалізації навчання, обмеження годин на гуманітарні й загальноосвітні дисципліни, схематизація і формалізація викладання й оцінки знань. Крім того, найновіші досягнення історичної науки не знаходять втілення в освітніх практиках, що може негативно вплинути на подальший розвиток самої науки. Підтвердженням окресленої ситуації можуть слугувати навчальні плани, програми, методи навчання, котрі довгий час залишаються незмінними і яким притаманна певна репресивність, що, в свою чергу, зумовлює переважання монологічності у передачі знань від викладача до студента, тиражування методичних посібників, призначених для середнього студента тощо.

Висновки... Вхідження України в Болонський процес потребує радикальної модернізації змісту педагогічної освіти, а, отже, й вироблення таких методологічних підходів до підготовки фахівця, які б забезпечили його високу конкурентоспроможність у європейському та світовому освітніх просторах. Історіософська компонента, за умов її методологічної переорієнтації, серед інших складових фахової підготовки має зайняти гідне місце у формуванні вчителя новітньої світоглядної та моральної культури.

Список використаних джерел та літератури:

1. Афанасьєв Ю. Л. Проблема філософсько-методологічного забезпечення формування професійної свідомості молодого фахівця / Ю. Л. Афанасьєв // Філософія освіти в сучасній Україні : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (1-3 лютого 1996 р.). – К. : ІЗМН, 1997. – С. 192–194.
2. Булда А. Професійна підготовка вчителів історії у період національно-визвольних змагань (1917-1920) / А. Булда // Історія в школі. – 1998. – № 1. – С. 2–7.
3. Григор'єв-Наш. Історія України в народних думках та піснях / Григор'єв-Наш. – К. : Веселка, 1993. – 271 с.
4. Гуревич А. Я. Историческая наука и историческая антропология / А. Я. Гуревич // Вопросы философии. – 1988. – № 1. – С. 56–70.

5. Проект Єдиної школи на Україні. Книга I: Основна школа. – Кам'янець-Подільський : Дністер, 1919. – 172 с.
6. Смолій В. А. Українська історична наука на рубежі ХХІ століття: проблема пошуку нових теоретичних і методологічних підходів / В. А. Смолій // Освіта України. – 1997. – 4 липня. – № 27. – С. 7.
7. Сотніченко В. Виховання толерантності на уроках історії / В. Сотніченко // Історія в школах України. – 2000. – № 2. – С. 31–36.
8. Тюменев А.И. Марксизм и буржуазная историческая наука / А. И. Тюменев // Памяти Карла Маркса : сб. статей к пятидесятилетию со дня смерти. 1883-1933 – Л. : Изд-во АН СССР, 1933. – С. 423–507.
9. Фридман С. М. Проблемы педагогического труда / С. М. Фридман. – М. ; Л. : Народный комиссариат просвещения РСФСР : Госиздат, 1929. – 174 с.

Анотація
Г.С.Гамрецька

Генезис проблемы историсофской подготовки будущего учителя

В статье рассмотрено влияние социально-политических факторов на формирование сущности и функциональных возможностей историсофской подготовки будущего учителя на разных этапах развития украинского общества в ХХ в. Акцентировано внимание на необходимости учета опыта предыдущих десятилетий, так как это есть необходимым условием реализации задач историсофской подготовки учителя современной национальной школы. Определена актуальность для современных условий личностно-ценностного подхода в преподавании исторического материала, который имел место в учебных программах, учебниках и методических подходах во время национально-демократической революции. Сделано вывод о необходимости методологической переориентации историсофской составной в содержании педагогического образования, так как это будет способствовать формированию учителя новой мировоззренческой и моральной культуры.

Ключевые слова: педагогическое образование, историсофская подготовка, социально-политические факторы.

Summary
G.S.Gamrets'ka

Genesis of the Problem of Historiosophic Preparation of the Future Teacher

The influence of social and political factors onto the formation of the essence and functional abilities of historiosophic preparation of the future teacher at different stages of Ukrainian society's development in the XXth century has been examined in the article. The attention is concentrated on the necessity of taking into account experience of the previous decades that is essential condition of realization of tasks of historiosophic preparation of the teacher of modern national school. The topicality for the modern conditions of person-oriented approach in teaching historic material, which were reflected in educational programs, textbooks and methodological approaches during the times of national-democratic revolution, has been determined. The conclusion about the necessity of methodological reorientation of historiosophic component in the content of pedagogical education, which must favor formation of the teacher of new world outlook and moral culture, has been done.

Key words: pedagogical education, historiosophic preparation, social and political factors.

Дата надходження статті: «12» березня 2013 р.

УДК 378.11

М.М.ГЛАДЧЕНКО,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Київ)

Концептуальні засади укладання цільових договорів у контексті стратегічного менеджменту вищих навчальних закладів ФРН

Проаналізовано концептуальні засади укладання цільових угод у сфері управління вищими навчальними закладами ФРН, затверджені постановою Конференції ректорів вищих навчальних закладів. Досліджено практичний досвід використання цільових договорів як одного з методів впровадження стратегічного планування у сфері вищої освіти, висвітлений німецькими науковцями.

Ключові слова: цільові договори, стратегічний менеджмент, мікро-управління.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Традиційні методи управління вищими навчальними закладами не можуть задовольнити всі потреби, які до них висувуються, не відповідають сучасним вимогам суспільства. Інструменти управління, притаманні бюрократичній централізованій системі, не дають можливості ефективно використовувати ресурси, задовольняти потреби держави і суспільства, тому управління вищими навчальними закладами потребує впровадження нових методів, зокрема цільових договорів.